

LEMIN KUNTA

Arviointikertomus

2024

SISÄLLYS

1	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	3
1.1	Tehtävät ja toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet	3
1.2	Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toimintamuodot	3
1.3	Tilintarkastus	4
1.4	Sidonnaisuuksien valvonta.....	4
2	EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY	4
3	KUNTASTRATEGIAN TOTEUTUMINEN	5
4	KUNNAN TALOUS	6
4.1	Tilinpäätöksen lukujen arviointia	6
5	TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	8
5.1	Hallinnon toimiala.....	9
5.2	Sivistystoimi.....	10
5.3	Tekninen toimi	12
6	INVESTOINNIT JA HANKINNAT	13
7	KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN	14
	TOTEUTUMINEN	14
7.1	Talouden arviointimenettelyyn johtavien raja-arvojen toteutuminen (Kriisikuntakriteerit)	14
7.2	Tasapainottamisohjelman arviointia	16
8	TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE	17

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1 TEHTÄVÄT JA TOIMINNAN TARKOITUS SEKÄ TAVOITTEET

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko kunnan toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta, arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lisäksi tehtävänä on sidonnaisuusilmoitusten vastaanottaminen ja niiden vieminen valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

1.2 TARKASTUSLAUTAKUNNAN KOKOONPANO JA TOIMINTAMUODOT

Kunnanvaltuusto on 29.5.2023 § 4 asettanut kuntalain 121 §:n mukaisesti tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano arviointivuonna:

Jäsenet	Varajäsenet
Matti Tapanainen, pj.	Samu Savolainen
Seppo Talka, vpj. (16.12.2024 saakka)	Helena Kaittola
Lasse Nisonen, vpj. (16.12.2024 alkaen)	Helena Kaittola
Taru Rikula	Heli Kärmeniemi
Paula Tuomi	Jari Joenperä
Eila Olkkonen	Marja Värtö

Tarkastuslautakunnan päätökset on tehty ilman viranhaltijaesittelyä puheenjohtajan selostuksen pohjalta. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Hanna Hanninen ja Minna Back-Helvasto 1.8.2024 alkaen BDO Audiator Oy:stä. Tilintarkastuspalvelut kilpailutettiin vuosiksi 2022–2025. Kilpailutuksen tuloksena tilintarkastusyhteisöksi valittiin BDO Audiator Oy.

Tarkastuslautakunta toteutti työnsä hyväksymänsä arviointisuunnitelman mukaisesti kokoontumalla kaikkiaan kuusi kertaa. Tarkastuslautakunta perehtyi toimintavuonna kunnan toimintoihin ja talouteen haastatteleamalla kunnanjohtajaa, talousasiantuntijaa, toimialajohtajia ja tehtäväalueiden vastuuviranhaltijoita sekä valtuuston ja hallituksen puheenjohtajistoa. Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja osallistui BDO Auditor Oy:n järjestämään tarkastuslautakuntien koulutukseen Ruokolahdella 16.1.2024.

Tarkastuslautakunta perustaa arviointinsa valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien pöytäkirjoista, toimintakertomuksesta sekä kunnallisjohdon ja eri tehtäväalueiden henkilöstön haastatteluissa tekemiinsä havaintoihin.

1.3 TILINTARKASTUS

Lemin kunnan tilintarkastajayhteisönä vuonna 2024 on toiminut BDO Auditor Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela. Avustavana tarkastajana on toiminut Hanna Hanninen ja Minna Back-Helvasto 1.8.2024 alkaen. Tilintarkastaja on raportoinut 15.5.2025 tarkastuslautakunnalle tarkastussuunnitelmansa toteutumisesta.

1.4 SIDONNAISUUKSIEN VALVONTA

Kuntalain 84 §:n mukaan laissa todettujen luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muista sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa. Ilmoitusvelvollisuus astui voimaan uuden valtuustokauden alusta lähtien.

Tarkastuslautakunta käsitteli tehtävänsä mukaisesti tilikauden aikana muutokset sidonnaisuuksissa ja saattoi sidonnaisuusrekisterin valtuustolle tiedoksi joulukuussa 2024.

2 EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Tarkastuslautakunnan esityksen mukaisesti valtuusto on käsitellyt vuotta 2023 koskevan arviointikertomuksen kokouksessaan 27.5.2024 ja päättänyt pyytää kunnanhallitukselta lausunnon niistä toimenpiteistä, joihin kertomus antaa aiheita.

Kunnanhallitus on merkinnyt arviointikertomukseen saadut lausunnot tiedoksi 14.10.2024 ja antanut ne edelleen tiedoksi kunnanvaltuustolle. Tarkastuslautakunta on hyväksynyt annetut vastukset 20.2.2025.

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen annettuihin vastineisiin ja seuraa niiden toimeenpanoa.

3 KUNTASTRATEGIAN TOTEUTUMINEN

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen.

Lemin kunnanvaltuusto hyväksyi 27.12.2022 uuden kuntastrategian ajalle 2023-2030. Lemin kunnan toimintaa ohjaa jatkossa visio, jonka mukaan:

”Pienestä isoksi – Lemi on hyvä paikka asua pienestä isoksi.

Lemi on yhteisöllinen ja turvallinen, maltillisesti kasvava kunta, joka järjestää asukkailleen laadukkaat peruspalvelut asukkaita kuunnellen. Yhteisöllisessä kunnassa kaikki ovat tervetulleita mukaan kehittämään kuntaa.

Leppoisasti, lähellä, luovasti.”

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Kunnan strategian mukaan Lemi on yhteisöllinen ja turvallinen, maltillisesti kasvava kunta, joka järjestää asukkailleen laadukkaat peruspalvelut. Päätöksenteko ja viestintä ovat avointa, joustavaa ja ketterää.

Haasteena Lemillä kuten muissakin Etelä-Karjalan kunnissa tulee olemaan väestömäärän väheneminen. Kunnan asukasmäärä laski vuodesta 2023 12 henkilöllä ollen vuoden 2024 lopussa 2850. Lautakunta pitää tärkeänä, että kunnan maine lapsiystävällisenä ja turvallisena paikkana asua säilyisi ja toisi uusia asukkaita kuntaan myös jatkossa. Lautakunta haluaa kiinnittää huomioita avoimuuteen, joka ei arviointivuonna toteutunut riittävällä tavalla. Avoimuus on tärkeää ei pelkästään kuntalaisten vaan myös kunnan työntekijöiden kannalta. Lautakunta pyytää selvitystä, miten kunta aikoo parantaa avoimuutta?

Lautakunnan tekemissä haastatteluissa on tullut useasti esille huoli kunnan henkilöstön työhyvinvoinnista, ilmapiiristä kunnassa ja kunnan maineesta työpaikkana sekä houkuttelevuus mahdollisille uusille asukkaille. Miten varmistetaan, että ilmapiiri ja työhyvinvointi pysyvät hyvällä tasolla ja miten ja millä aikataululla seurataan asian toteutumista?

Lautakunta pyytää selvitystä, millä toimenpiteillä vahvistetaan kunnan mainetta leppoisana ja sujuvana pienenä kuntana? Lautakunta toivoo, että kunnan markkinointiin panostetaan.

Lautakunta tiedusteli toimialoilta, miten osallisuus on huomioitu kunnan toiminnassa. Saatujen vastausten perusteella lautakunta toteaa, että kuntalaisia on osallistettu hyvin erityisesti varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa lapset ovat olleet mukana varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa.

Kuntalaki korostaa tavoitteilla ohjaamista ja johtamista. Vuoden 2024 talousarviossa ja talousarvion toteutumisvertailussa on jo hyvin pystytty kytkemään tavoitteita kuntastrategiaan. Edelleen kehittämistyötä tavoitteiden asettamisen suhteen on jatkettava.

4 KUNNAN TALOUS

4.1 TILINPÄÄTÖKSEN LUKUJEN ARVIOINTIA

Yleisesti Suomessa vuonna 2024 kuntatalouden tila heikkeni, mutta vähemmän kuin pelättiin ja näyttää siltä, että kuntien sopeutustoimet ovat onnistuneet. Menojen kasvu vuonna 2024 oli odotettua maltillisempaa ja tilinpäätökset arvioitua vahvempia. Tulos oli positiivinen 203 kunnassa ja negatiivinen puolestaan 80 kunnassa. Heikoimman tuloksen tehneet kunnat ovat pääosin isoja ja keskisuuria kaupunkeja, asukaskohtaisissa tarkasteluissa heikoimmat tulokset tehtiin pienemmissä kunnissa.

Rahavirta jäi positiivisesta tuloksesta huolimatta alijäämäiseksi, kuntatalous oli -470 m€ alijäämäinen toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna. Investoinnit pysyivät korkealla tasolla ja kunnat velkaantuivat lisää. Arvioiden mukaan talouden tilan heikkenemistä selittävät verotulojen aleneminen verohäntien poistuessa, valtionosuuksien pieneminen sekä kasvaneet korkokustannukset. Tulevina vuosina kuntien taloutta haastavat edelleen investointipaineet sekä kustannuskehityksen hallinta.

Valtiovarainministeriö asetti 10.10.2023 arviointiryhmän, jonka tehtävänä oli tehdä kuntalaissa tarkoitettu selvitys kunnan mahdollisuuksista turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut. Kunnassa oli laadittu suunnitelma sopeuttamistoimista ennen varsinaista arviointimenettelyä ja kunta toi esiin arviointiryhmän työn aikana erilaisia tasapainottamistoimenpiteitä. Toimenpiteet oli sisällytetty talousarvioon 2024 ja suunnitelmavuosille 2025-2026. Arviointiryhmä totesi raportissaan, että kunnalla on edellytykset jatkaa itsenäisenä kuntana.

Lemin kunnan tilikauden 2024 tulos oli 868 617 euroa ylijäämäinen ja taseessa ylijäämää vuoden lopussa 414 689,03 euroa. Tarkastuslautakunta on tarkastellut kunnan taloustilanteen kehitystä keskeisten tunnuslukujen osalta alla olevassa taulukossa.

Talouden keskeiset tunnusluvut			
Tunnusluku	2024	2023	Kehitys edelliseen vuoteen
Vuosikate poistoista, %	239,4	258,4	
Omavaraisuusaste, %	51,8	45,1	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	60,2	67,5	
Taseen yli/-alijäämä €/asukas	146	-159	
Lainat €/asukas	1 707	2 005	
Kassan riittävyys, pv	48	27	
Investointien tulorahoitus, %	1493,7	965,3	

Lemin kunnan tulos vuonna 2024 on ylijäämäinen ja kertyneet alijäämät aiemmilta vuosilta saatiin katettua vuoden 2024 loppuun mennessä. Ylijäämäisen tuloksen ansiosta kunnan tunnusluvut lukuun ottamatta vuosikate poistoista% tunnuslukua ovat parantuneet edellisvuodesta.

Kunnan omavaraisuusaste on edellisvuodesta parantunut, ja on yli 50%, terveessä kuntataloudessa omavaraisuusasteen tulisi olla vähintään 50%. Tilikaudella ei nostettu uutta pitkäaikaista lainaa, lainamäärä vuoden 2024 lopussa on 4,8 m€. Ylijäämäisen tuloksen myötä tilikaudella tulorahoituksen rahavirta oli riittävä investointeihin ja investointien tulorahoitus –tunnusluku parani. Kassan riittävyys on 48 päivää ja parani vuodesta 2023.

Tilikauden tulos on 868 617 € ylijäämäinen (2023: 998 132 €) vuosikatteen ollessa 1,5 m€ (2023: 1,6 m€). Kertaluonteisten erien (mm. puun-, tonttien ja maa-alueiden myynti, muut tuotot) vaikutus tiikauden tulokseen vuonna 2024 on 132 t€. Kunta haki harkinnanvaraista valtionosuutta, mutta sitä ei vuonna 2024 myönnetty. Toimintatuotot toteutuivat arvioidun mukaan, toimintakulut alittivat muutetun talousarvion, alitukseen vaikuttivat mm. hallintopalveluiden toimen täyttämättä oleminen syksyn ajan sekä kaavoituksen määrärahojen käytön alittuminen.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta on tyytyväinen, että talouden kertynyt alijäämä saatiin katettua ennen tavoitteena ollut vuotta 2026 ja talouden tasapainottamisohjelmassa on onnistuttu. Tunnusluvut ovat parantuneet edellisvuodesta, uutta lainaa ei nostettu vuonna 2024 ja lainat 1707 €/asukas on melko alhainen verrattuna keskimääräiseen Suomessa. Edelleen parantuneet tunnusluvut osoittavat, että oikeita asioita on tehty talouden saamiseksi tasapainon. Ylijäämäisestä tuloksesta huolimatta talouden kehitystä tulee seurata tarkasti tulevinakin vuosina.

Tilikaudella 2024 kertyi kertaluonteisia eriä vuoden 2023 tapaan puunmyynnistä. Lautakunta tiedustelee, voiko puunmyynti jatkua samalla tasolla vaarantamatta metsän uusiutumiskykyä?

Lautakunta pitää hyvänä asiana avoimuuden lisäämisen kannalta, että talouden raportointi on kunnan internetsivuilla ajantasaisesti kaikkien saatavilla.

5 TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat kunnan tilanteeseen nähden riittävässä määrin. Tarkastuslautakunta on esittänyt arvionsa talousarviotavoitteiden toteutumisesta alla olevassa taulukossa. Talousarviossa 2024 euroja sitovana tavoitetasona on bruttositovuus eli toimintatuotot ja toimintakulut ovat erikseen sitovia. Tarkastuslautakunta on arvioinnissaan käyttänyt seuraavia värisymboleita:

	=alittanut talousarvion
	= talousarvio
	=ylittänyt talousarvion

Talousarvioon on tehty toimintatuottoihin ja/tai kuluihin muutoksia kaikkien muiden paitsi keskusvaalilautakunnan ja tarkastuslautakunnan tulosalueiden osalta vuoden 2024 aikana.

Toimialojen tulosalueiden osalta tarkastuslautakunta kävi läpi asetettuja tavoitteita ja tavoitteiden toteutumista talousarviovertailun tietoihin ja toimialajohtajien sekä tehtäväalueiden vastuuviranhaltioiden haastatteluihin perustuen.

Talousarvion 2024 toteutuminen, 1000 €, netto		TA 2024	Muutettu TA	Toteutuma	Arvio
Keskusvaalilautakunta	Toimintatuotot	7		16	
	Toimintakulut	-8		-21	
Tarkastuslautakunta	Toimintatuotot	0		0	
	Toimintakulut	-16		-15	
Kunnanhallitus	Toimintatuotot	394	547	576	
	Toimintakulut	-1339	-1 382	-1 352	
Sivityslautakunta	Toimintatuotot	286	395	386	
	Toimintakulut	-6662	-6793	-6399	
Tekninen toimi hallinto	Toimintatuotot	41		38	
	Toimintakulut	-247	-273	-263	
Tekninen toimi kiinteistötoimi ja tukipalvelut	Toimintatuotot	1908		1902	
	Toimintakulut	-1909	-1939	-1959	
Vesihuolto	Toimintatuotot	403		404	
	Toimintakulut	-327	-356	-393	

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Muutettu talousarvio toteutui varsin hyvin joka toimialueella. Lautakunta on tyytyväinen, että kiinteistötoimen ja tukipalveluiden sekä vesihuollon toimintakulujen hienoisten ylitysten syyt on esitetty tilinpäätöksessä.

5.1 HALLINNON TOIMIALA

Kunnanhallituksen alaisten toimintojen talousarvioon sisältyy hallintopalvelut (kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, hallinto-, talous- ja henkilöstöpalvelut), elinvoimapalvelut sekä maakunnalliset palvelut. Keskusvaalilautakunnalle ja tarkastuslautakunnalle on määriteltä omat talousarvionsa ja tavoitteensa.

Toimintatuottoja oli saatu mm. puun- ja vaihto-omaisuustonttien myynnistä. Kertaluonteisia kuluja olivat mm. työyhteisöselvitys. Strategiasta johdetut tavoitteet eivät toteutuneet kaikilta osin (työpaikkaselvitykset, virastopalaverit, päätöksenteon sujuvuus). Aktiivinen tiedottaminen sekä osallistuminen hankkeisiin puolestaan toteutuivat arvion mukaan.

Henkilöstö

Henkilöstökertomus 2024 on hyväksytty kunnanhallituksessa 24.3.2025 ja saatettu valtuuston käsiteltäväksi yhtä aikaa tilinpäätöksen kanssa. Henkilöstömäärä on vähentynyt vuodesta 2023 ollen 31.12.2024 yht. 100 (v. 2023 115), henkilöstökulut ovat vähentyneet henkilöstömäärän laskiessa. Kesällä 2024 kunta työllisti 19 nuorta kahden viikon jaksoissa, ja tuki nuorten

työllistymistä lemiläisiin yrityksiin kesätyöseteleiden avulla. Sairauspoissaoloprosentti laski edellisvuodesta ollen 3,57 % (v. 2023 6,97 %).

Lemin kunnassa, kuten useissa pienissä kunnissa epävarmuustekijänä voidaan pitää henkilöstön pysyvyyttä ja osaavan henkilöstön saatavuutta. Henkilöstön moniosaamisen vaatimus korostuu erityisesti pienissä kunnissa.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Henkilöstökertomus antaa hyvän käsityksen kunnan henkilöstötilanteesta ja on tarpeellinen henkilöstövoimavaran määrän ja laadun ennakointiin. Lautakunta toteaa, että henkilöstöjohtamiseen, henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota erityisesti hallinnon toimialalla, jossa henkilöstömitoitus on pieni ja haavoittuvainen. Lautakunta haluaa kiinnittää huomiota toimialojen hallinnollisen työn järjestämiseen, jotta hallinnollinen työ ei olisi yhden henkilön varassa.

Lautakunta kiinnitti huomioita henkilöstökertomuksessa mainittuun koulutuspäivien määrän vähenemiseen, vakinaisen henkilöstön koulutuspäivät vuonna 2024 olivat yhteensä 114 (vuonna 2023 197).

Henkilöstö ansaitsee kiitosta kunnan ja kuntalaisten hyväksi tehdystä työstä haasteellisessa tilanteessa.

5.2 SIVISTYSTOIMI

Sivistystoimen sisältyvät hallinnon lisäksi perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, muiden opetuspalveluiden, kirjastopalveluiden sekä vapaa-aikapalveluiden tulosalueet. Sivistyslautakunnan toimintakulut alittivat muutetun talousarvion. Talousarviomuutokset kohdistuivat pääosin henkilöstökustannuksiin sekä palvelujen ostoihin. Toimintatuotot toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisesti (toteuma 98%).

Toimialan toiminnalliset tavoitteet toteutuivat melko hyvin. Perusopetuksen osalta henkilöstön kehityskeskusteluprosentti oli 95%, tavoitteena ollutta 100% ei näin ollen aivan saavutettu. Oppilaskunta on toiminut aktiivisesti keväällä ja syksyllä ja vanhempainiltoja oli järjestetty syksyllä sekä keväällä. Opetushenkilöstö on pääsääntöisesti kelpoisuusehdot täyttävää. Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopisteenä vuonna 2024 oli sivistystoimen osalta varhaiskasvatus, muut opetuspalvelut sekä kirjasto- ja vapaa-aikapalvelut. Lautakunta kuuli rehtoria, varhaiskasvatusjohtajaa, talousasiantuntijaa, hyvinvointikoordinaattoria sekä vanhus- ja vammaisneuvoston puheenjohtajaa arviointia suorittaessaan.

Muut opetuspalvelut

Muut opetuspalvelut tulosalueeseen kuuluvat kansalaisopisto ja taiteen perusopetus. Toimintaa järjestetään Savitaipaleen kansalaisopiston ja musiikkikoulun sekä Lappeenrannan taiteen perusopetusta antavien yksiköiden kanssa. Tulosalueen toiminnallisista tavoitteista toteutuivat lähes tavoitteen mukaan kansalaisopiston kurssien määrä. Toimintakulut alittivat talousarvion, toteuman ollessa 81%.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuspalveluiden toimintakulut alittivat talousarvion. Säästöä henkilöstökuluissa tuli mm. kirkonkylän päiväkodin lakkauttamisesta. Vuonna 2024 saatiin valtion erityisavustusta 75 000 € vuosille 2024-2027 varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin. Vuonna 2024 huoltajille toteutetun asiakaskyselyn kouluarvosana oli 9. Huoltajat olivat tyytyväisiä kunnan varhaiskasvatuspalveluihin.

Perusopetus

Kunnassa järjestetään perusopetusta kahdessa koulussa. Suurin kustannuserä koostuu henkilöstömenoista. Toimintakulut alittivat talousarvion ja toiminnallisia tavoitteita on saavutettu ja hankkeisiin on osallistuttu aktiivisesti ja hankerahan avulla. Kouluilla on ollut myös koulunuorisotyöntekijän tarjoamaa tukea saatavilla.

Kirjastopalvelut

Kirjasto on kuntalaisten kulttuuri- ja tietokeskus. Toukokuussa 2024 otettiin käyttöön lainaus- ja palautusautomaatit, marraskuussa omatoimikirjasto ja uutena toimintana syksyllä aloitti kirjallisuusero. Uuden kirjastojärjestelmän käyttöönotto aiheutti lisäkuluja, kirjastopalveluiden toimintakulut alittivat kuitenkin muutetun talousarvion.

Vapaa-aikapalvelut, nuorisotyö

Vapaa-aikatoimen tavoitteena on tukea asukkaiden hyvinvointia monipuolisella liikunta- ja virkistysmahdollisuuksien tarjonnalla. Vapaa-aikapalvelujen tehtävänä on tuottaa ja kehittää toimintoja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, vaalia paikallista kulttuuriperinnettä ja tukea niin lasten, nuorten, aikuisväestön kuin ikäihmisten monipuolista harrastamista. Toiminnallisia tavoitteita oli saavutettu: Liikuntapaikkoja ja luontoreittejä on 64 kpl ja järjestöavustuksia oli myönnetty vuoden aikana.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta on huolissaan asenneilmapiirin koventumisesta kouluissa, joka näkyy epäasianmukaisena käyttäytymisenä opettajia kohtaan jopa väkivaltaisuuksina. Tästä johtuen opettajien jaksamisesta on huolehdittava. Myös nuoriso-ohjaajan toiminta kouluilla on tarpeellista.

Lautakunta on tyytyväinen, että kunnassa on aktiivista Erasmus-toimintaa ja että oppilaille mahdollistetaan hankerahoituksella Erasmus-vaihtoa ulkomaille.

Lautakunta on tyytyväinen, että varhaiskasvatuksen henkilöstö on sitoutunut ja koulutettua sekä tarvittaessa joustavaa. Myös hallinnolliseen työhön on saatu apuvoimaa.

Lautakunta havaitsi, että kirjastotoiminnassa on positiivinen vire ja tapahtumia järjestettiin enemmän kuin vuonna 2023. Omatoimikirjaston käyttöönoton myötä kirjaston saavutettavuus on parantunut.

Lautakunta haluaa kiinnittää huomioita siihen, että kuntalaisille mahdollistetaan osallistuminen vapaa-aika- ja harrastustoimintaan. Kansalaisopistotoiminta nähdään erittäin tarpeellisena kunnassa.

Vanhus- ja vammaisneuvoston alaisen toiminnan ilonaiheita ovat uusi kuntosali, miesten ryhmä sekä järjestetyt kuljetukset tiettyihin harrastusryhmiin.

5.3 TEKNINEN TOIMI

Teknisen toimen tulosalueelle sisältyvät teknisten palvelujen hallinto, kiinteistötoimi ja tukipalvelut sekä vesihuolto. Teknisen lautakunnan alaiset palvelut ovat merkittävässä roolissa kunnan valmiussuunnittelussa, tavoitteena on turvata kunnan toiminnalle tärkeät palvelut mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa tilanteissa.

Toimintatuotoissa rakennuslupamaksut alittivat talousarvion. Kiinteistötoimen ja tukipalveluiden toimintakulut ylittyivät hieman johtuen kertaluonteisesta erästä sekä pakollisesta varauksesta. Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin. Rakennuslupahakemukset on käsitelty keskimäärin kahdessa viikossa sekä aloitettu ilmastosuunnitelmatyötä yhteistyössä muiden kuntien ja Etelä-Karjalan liiton kanssa.

Vesihuollon toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet riittävästi. Tavoitteena ollut palautekyselyä ei ole suoritettu. Toimintatuotot toteutuivat arvioidun mukaan, toimintakulut ylittyivät johtuen puhtaan veden ostojen ylittymisestä sekä kirjatusta pakollisesta varauksesta.

Tarkastuslautakunnan arvioinnin painopisteenä vuonna 2024 oli teknisen toimen osalta vesihuolto. Lautakunta kuuli teknistä johtajaa arviointia suorittaessaan.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Suoritetusta alekampanjasta huolimatta vuonna 2024 myytiin vain 1 tontti Tuomelankangas 3-asuntoalueelta. Tonttitarjonta kunnassa on riittävää ja kysynnän toivotaan kasvavan tulevaisuudessa sekä tuovan kuntaan uusia asukkaita.

Vuoden 2024 aikana aloitettiin etäluettavien vesimittareiden vaihto kiinteistöihin sekä käynnistettiin seudullista vesihuollon selvitystyötä.

Lautakunta on edelleen hyvin huolissaan henkilöstön jaksamisesta ja kuormittumisesta. Toimialan pieni organisaatio on erittäin haavoittuva ja vuosi on ollut kuormittava henkilöstölle lomautuksineen ja sijaisuusjärjestelyineen.

6 INVESTOINNIT JA HANKINNAT

Investointiosan määrärahat on jaettu kunnanhallituksen, sivistyslautakunnan ja teknisen lautakunnan osiin. Pääosin investointeja tehdään teknisellä toimialalla. Investointeihin oli varattu kunnan talousarviossa 2024 määrärahaa teknisen lautakunnan osalta 270 000 €, mutta toteutuneet investoinnit olivat 83 274 €.

Toteuttamatta jäivät mm. matonpesupaikkojen kehittäminen, kirkonkylän laiturit, koulukeskuksen katon peruskorjaus ja keittiökalusteet sekä liikenneturvallisuushankkeista Juvolantien parantaminen. Suurimpina investoineina tilikaudella 2024 olivat etäluettavat vesimittarit (25 t€), kuntosali Palolaan (20 t€) ja omatoimikirjasto (16 t€).

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta on tyytyväinen, että investointeja on toteutettu ja vuoden aikana otettiin käyttöön mm. kuntosali sekä omatoimikirjasto, jotka on otettu hyvin vastaan kuntalaisten keskuudessa. Lautakunta on huolissaan syntyneestä korjausvelasta.

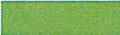
7 KUNTAKONSERNILLE ASETETTUIJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Lemin kuntakonserniin kuuluu kolme tytäryhteisöä sekä omistusosuus kahdesta kuntayhtymästä ja yhdestä osakkuusyhteisöstä. Konserniyhteisöille on asetettu toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita, jotka on saavutettu riittävässä määrin. Kunnan konserniohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 31.10.2022.

Kunnan tytäryhteisöillä on merkittävä taloudellinen vaikutus. Konsernin tunnusluvut ovat peruskuntaa heikommalla: lainakanta 2655 €/asukas (2023 3013 €/asukas) ja omavaraisuus 44% (2023 39%). Konsernitason merkitys on kasvanut, kun kunnan talouden tilaa on ryhdytty arvioimaan kuntakonsernin tietojen pohjalta vuodesta 2017 lähtien.

7.1 TALOUDEN ARVIOINTIMENETTELYYN JOHTAVIEN RAJA-ARVOJEN TOTEUTUMINEN (KRIISIKUNTAKRITEERIT)

Kuntalain 118 §:ssä määritellään kriteerit erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyksi. Tarkastuslautakunta on tarkastellut kunnan ja kuntakonsernin taloustilannetta suhteessa kuntalain mukaisiin talouden arviointimenettelyn mahdollisesti käynnistäviin raja-arvoihin. Tarkastuslautakunta on arvioinnissaan käyttänyt seuraavia värisymboleita:

	=tilanne on hyvä
	=tilanne on huolestuttava
	=tilanne on huono

Talouden arviointimenettelykriteereitä on uudistettu 1.3.2019 voimaan tullessa lakimuutoksessa. Kunnan ja kuntakonsernin vuoden 2024 talouslukujen vertailu arviointimenettelyn raja-arvoihin on esitetty alla olevassa taulukossa, jossa sovelletaan raja-arvoja vuosien 2023 ja 2024 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. (suluissa kunnan vuoden 2023 tunnusluvut)

Raja-arvo	Keskimäärin	Kunnan tunnusluku	Arvio 2024	Arvio 2023
Kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.		Kunnan taseessa on kertynyttä ylijäämää		
Kunnan konsernitaseeseen kertynyt alijäämä: > 1000 €/as (ed. vuosi > 500 €/asukas)		Konsernitaseessa on kertynyttä yli/alijäämää/asukas 473 € (192 €)		
<i>Rahoituksen riittävyyttä ja vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut (yhteenveto alakohdista 1-4)</i>				
Kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %	alle 80 %	vuosikate/poistot % on 204,3 % (225,8%)		
Kunnan tuloveroprosentti ylittää keskimääräisen tulovero-% +2,0 %	7,46% (7,38%)	9,90 % (9,36 %)		
Kuntakonsernin lainamäärä ja vuokravastuiden määrä asukasta kohden ylittää puolella kuntakonsernien keskimääräisen	8066 €/asukas (9367 €/asukas)	3561 €/asukas (4101)		
konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate alle 0,8	alle 0,8	2,1 prosenttia (1,9)		

Arviointimenettely voidaan käynnistää, mikäli tunnusluvut ovat kahtena peräkkäisenä vuonna täyttäneet taulukon osoittamat raja-arvot. Rahoitusta ja vakavaraisuutta kuvaavissa kriteereissä huomioidaan muun muassa kuntakonsernin vuokravastuut lainamäärän lisäksi sekä konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate. Lisäksi kunnan tuloveroprosentti voi ylittää 2,0 prosenttia kuntien keskimääräisen tuloveroprosentin.

Kuntalain 118 §:n mukainen arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:ssä annetussa määräajassa tai kunnan asukasta kohti laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta on tyytyväinen, ettei konsernin tunnusluvuista yksikään täytä arviointimenettelyn raja-arvoja kahtena peräkkäisenä vuonna. Taseen kattamaton alijäämä saatiin katettua vuoden 2024 aikana, tunnusluvuista tuloveroprosentti ylittää vuonna 2024 keskimääräisen tuloveroprosentin 2%:lla.

7.2 TASAPAINOTTAMISOHJELMAN ARVIOINTIA

Valtiovarainministeriö asetti 10.10.2023 Lemmin kuntaa koskevan arviointiryhmän toimikaudelle 10.10.2023-31.1.2024 laatimaan kuntalaissa tarkoitettu selvitys kunnan mahdollisuuksista turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut. Arviointiryhmä totesi raportissaan 25.1.2024, että kunnalla on edellytykset jatkaa itsenäisenä kuntana.

Arviointimenettelyssä todettiin, että kertynyt alijäämä saadaan katetuksi vuoden 2026 loppuun mennessä. Kunnanvaltuusto hyväksyi 19.2.2024 arviointiryhmän ehdotuksen kunnan asukkaiden palvelujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Kunta toi arviointiryhmän työn aikana erilaisia talouden tasapainottamistoimenpiteitä esiin. Toimenpiteet kohdistuivat pääosin vuosille 2024-2025.

Kunnan toimintakertomuksessa on kuntalain mukaisesti tehty selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella ja todetaan, että tiikauden 2024 tulos kattoi kertyneet alijäämät ja ylijäämäpuskuria tuleville vuosille jää 414 700 €. Säästötoimenpiteiden osalta todetaan, että esim. säästöt henkilöstökuluissa toteutuivat vain osittain ja kirjaston säästöt vaikuttavat täysimääräisesti vasta vuodesta 2025 alkaen.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Lautakunta on tyytyväinen, että alijäämä saatiin katettua etuajassa. Lautakunta on huolissaan kunnan henkilöstön riittävydestä ja jaksamisesta tasapainottamisohjelman toteuttamisen johdosta. Toimintaympäristössä tapahtuneet ja tasapainottamisohjelman toteuttamisesta aiheutuneet muutokset edellyttävät kuntajohdolta ja luottamushenkilöorganisaatiolta sekä tahtoa että taitoa huolehtia edelleen myös henkilöstön hyvinvoinnista ja jaksamisesta.

8 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että valtuusto velvoittaisi kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään arviointikertomuksen ja antamaan vastineet kertomuksen havaintoihin sekä raportoimaan valtuustolle lokakuun 2025 loppuun mennessä havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä.

Tilintarkastaja esittää 15.5.2025 tilintarkastuskertomuksessaan tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä kunnan hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille 1.1.-31.12.2024. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen.

Tarkastuslautakunta kiittää luottamushenkilöitä, kunnan työntekijöitä ja yhteistyötahoja vuoden 2024 aikana tehdystä yhteistyöstä.

Lemillä 15. päivänä toukokuuta 2025

LEMIN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Matti Tapanainen
puheenjohtaja

Helena Kaittola
varajäsen

Taru Rikula
varsinainen jäsen

Paula Tuomi
varsinainen jäsen

Eila Olkkonen
varsinainen jäsen

